

quals si-ls girats l'esquena vénen rosegant tro a les *faldes*, e a vegades mordre a les garres, e si-ls girats la cara fugen», Eiximenis (*DComp.*, *NCl.*, 76); «venc una fembra, qui havia nom Verònica, e dix: jo haguí 14 anys correns de sanc, e acosté-m a Ell, entre les gents, e toqué les *faldes* de les sues vestedures, e mantinent fuy sanada», G. Serra (*Gènesi de Scriptura*); «sinó perquè sou tan vell, e l'àbit de sanct Francesc, ab aquesta spasa, la qual és venjadora de paraules injurioses, yo-us acursaria les *faldes* fins a la mitat de la cinta», JoMartorell (*Ag.* I, 43).

b) «--- la hora que yo seré certa de la mort del meu sposat Tirant, en aquella hora me daré la mort: e pres un canivet e amagà-l entre les *faldes* ---», JoMartorell (*cap.* 277, *Ag.*); ofici en què aviat tendí a ser més i més substituït per formacions diminutives, si bé en temps d'OPou el primitiu encara es podia referir a la dona, en usos que ja s'acosten un poc a *c* («COSES DE DONES: la còfia, --- parar la *falda*: sinum ex toga facere», p. 313), però ja llavors «*faldilles* o vesquinyes: limus» (*ib.*).

c) És el valor en què ve a substituir el ll. *gremium*, *it. grembiule*, *cast. regazo*, i certs usos del fr. *sein* i dels germ. *busen*, *bosom*. El cas més divulgat és el de l'infant a la falda d'una dona —mare, dida—, però també pot dir-se, ja d'antic, de l'infant que un home té sobre els genolls, o d'un animal o un objecte que hi té home o dona, cosa que ja trobem sovint en Llull i coctanis: «infant qui plora --- pus abrivadament demana e quer e-s met en la *faula* de sa mare o de sa dida que no fa a nulla altra persona» (*Libre de Contempl.*, 280.27); «aquel mal hom venc a la bona dona, qui tenia son fill en sa *falda*» (*Marav.*, O. C. I, 77); «del Fill de Déu, que al .xiii. jorn que fo nat, e nostra Dona lo tenia en sa *faula*, de longues terres vengueren tres reys --- adorar ---» (*Do. Pu. NCl.*, 115.4); «una fembra verge qui tenia un infant en la *fauda*», *VidesR* (f° 18r2, trad. «in gremio», 43.24); i així sovint (*Diàl. de St. Gregori*, *NCl.* xcvi, 51).

En quina forma aquesta accepció s'enllaça amb l'accepció etimològica ho ensenya el fet que fins *c* apareix sovint en plural: «la domna faía parvent / c'anàs em part, e va dient: / —Ay Déus --- / L'infant quez ac ela trobat / li fo 'ntre ses *faldes* pausat, / e ploret l'enfant mantenant», *Lleg. Rim. Sevilla*, v. 85.

Però altres vegades es pot tractar d'una persona gran: «los cavallers e gentils hòmens cascú seya en *faldes* de dona o de donzella», JoMartorell (*Ag.* I, 131). O es pot tractar d'homes que hi tenen un objecte de valor, com un llibre: «grans barbes agren --- paregueren hòmens ancians; cascú tenia en sa *falda* un llibre: cascú plorava e planyia molt fortment, dient ---», Llull (*Blanq.*, *NCl.* I, 208.18), «legir a un llibre que tenia en sa *fauda*», Llull (*Cavall.*, 5). I tot sovint es tracta d'un animallet domèstic i manyac: «un ermità --- avia per Déu totes causes desemparades, estirs una gata, la qual ayxí con companyó tenia molt suaument en sa *fauda*», *VidesR* (f° 74r2, trad. *refovebat*); «totes ores que lo senyor venia en son ostal, son braxtet li feya festa e-s metia en sa *falla* e li sal-

tava al col» en la trad. catalana del *Libre de Vicis e Vertuts* (S. xiv), *DBal.*; precisament per això aquesta mena de gos pren aviat el nom de «gos de *falda* o *brinxet*: canis melitensis», OPou (*TbPu.*, 56).

d) Ja antiga i arrelada també l'aplicació als vessants inferiors d'una muntanya, que avui no és pas solament cosa d'escriptors, ciutadans ni geògrafs, perquè ho sentim en boca dels més aspres muntanyencs: el meu guia, caçador benasquès, m'animava a no reposar fins damunt «l'Ibon de Llosàs que ya hi ha les *faldes* de l'Aneto» (1965), però ja llegim «véu quasi tota la fent que se-n eren pujats per dar, de les *faldes* de la muntanya, la batailla», JoMartorell (*Ag.* II, 137).

Quant a les variants fonètiques, la continuada avui generalment, *falda*, que és alhora l'etimològica, evolucionada antigament de vegades en *fauda*, altres cops primer en *falla* per assimilació, com hem vist en la cita de *Vicis e Vertuts*, fins a arribar a *faula*, com s'ha explicat dalt (cf. *baula* < *balda*, *caulera* < *caldera*, etc.), forma que ja deixo en passatges lullians, i que apareix també en el ms. B de les *VidesR* (llocs esmentats), i que figura (assegurada per la rima amb *taula*) en una narració nàutica de fi del S. xiv (*Poema de la Vida Marina*, p. p. Massó i Torrents, *RHis.* IX, 244).

Els paral·lels del mot en llengües romàniques, i els seus antecedents germànics, ja els deixo consignats damunt, i es poden complementar amb l'article del DCEC (FALDA).

Faldada [S. XIII, glossant el ll. *camisia* i el mossàrab *qamiş* en *RMa.*].

DERIV.: Com a nom de la peça de vestir femenina, no es trigà a sentir l'avantatge d'introduir un mot o forma un poc diferent: va ser sobretot un derivat diminutiu, que fou *faldetes* o *faldilles*, i abans que tot aquest, format amb el més especialitzat i castís sufix *-illa* de *-ICULA* (=cast. *-ija/-eja*).¹ És possible que ja comencés a circular aquest diminutiu en la llengua parlada medieval, tenint en compte que des dels catalans va passar a Sicília;² en tot cas el tenim ja en els docs. de 1515, 1517, 1523 que ja assenyalaren el *DAG*. i *AlcM*, però de més a més en una munició de textos no pas recents, i provinents de les zones més diverses dins el nostre domini, i de les més apartades de Castella.

OPou en donar «*faldilles* o *vesquinyes*: limus» (*TbPu.*, 313), segons el seu hàbit d'encoblar el mot amb el del Princ. amb el corrent a la capital valenciana quan discrepaven en el seu temps, mostra que el cast. *basquiña* s'havia introduït a Val., però no a la resta del domini (potser és per reacció descastellanitzant que més tard es reformà en *faldetes*); *faldilles* en un doc. rossellonès de Tuïr, de 1613 (Desplanque, *Arch. Thuir*, 118b, tradueix «un jupon»); «sa mare mudada de festa, *faldilles* retrassades, se n'anà a Pedrals» en el vallespirenc Bosch de la Trinxeria (*Lena*, 29).

El conservador parlar de la cançó popular, i de l'aristocràcia terral, ens mostra també com *faldilles* era general en els segles baixos, i parlant del vestuari més tradicional i conservador: «¿què hi fas aquí, Pepa, què hi hi fas aquí tant? / —Rento las *fandillas*, també 'l